

Liberala förslag för årsrika

RAPPORT OM TRYGG VÅRD FÖR ÄLDRE FRÅN
LIBERALERNA I REGION STOCKHOLM

LIBERALA FÖRSLAG FÖR ÅRSRIKA

Kärnan i liberal politik är att varje individ ska ha rätt att bestämma över sitt liv. Denna rätt gäller hela livet igenom, också för den mest åsrika generationen. Att erbjuda en trygg vård och omsorg för äldre är en central välfärdsfråga. Pandemin har tydliggjort bristerna och det står klart att det behövs ett äldrevårdslyft i Sverige och i stockholmsregionen.

Att öka åsrika människors självbestämmande och valmöjligheter är en viktig uppgift i Liberalernas politik, inte minst när det gäller att utveckla välfärden. Därför presenterar Liberalerna nu flera reformförslag för att skapa en trygg vård med egenmakt även för äldre personer.

Husläkare – kontinuitet viktig

Primärvården är grunden i vårt sjukvårdssystem och det är till vårdcentralen/husläkarmottagningen man vänder sig med de flesta vårdbehoven.

Idén med husläkare är att man själv ska kunna välja sin egen läkare och att man ska få träffa samma läkare varje gång. Detta för att husläkaren bättre ska känna till sin patients vårdbehov och få till stånd en bättre kontinuitet i vården. Husläkarsystemet är speciellt viktigt för äldre personer och kroniskt sjuka, som ofta behöver mer vård än den genomsnittlige invånaren. För äldre finns även möjlighet att på vissa husläkarmottagningar lista sig hos en geriatriker (en läkare specialiserad på åldrande)

Primärvården fortsätter att byggas ut i Stockholm. Under den innevarande mandatperioden har mer än en miljard kronor tillförts för att stärka husläkarmottagningarna. Allt fler stockholmare har också fått lista sig hos en namngiven husläkare. Sedan hösten 2018 har ytterligare 300 000 personer valt en husläkare, vilket innebär att över 60 procent av länets invånare nu har en egen husläkare.

Den nationella vårdgarantin innebär telefonkontakt med sin husläkarmottagning samma dag och därefter en medicinsk bedömning inom tre dagar. Region Stockholm har de kortaste väntetiderna i landet, men det räcker inte. Alla ska få en kontakt och bedömning inom vårdgarantins gränser.

Liberalernas förslag

- Fortsätta att bygga ut husläkarverksamheten. Mer resurser, fler husläkare och ett tydligt helhetsansvar.
- Alla som kontaktar sin husläkarmottagning ska få telefonkontakt samma dag och medicinsk bedömning inom tre dagar.
- Möjliggöra att fler kan välja en husläkare.
- Stimulera till längre öppettider hos husläkarmottagningarna.

Mer sammanhållen seniorvård

Oräkneliga vårdkontakter och många olika personer från hemtjänst och hemsjukvård är tyvärr vardag för många människor med stora vårdbehov och sköra årsrika. Detta skapar otrygghet och kan bli förvirrande. Det är inte den behövande personen som ska samordna vården, det är kommunerna och regionen som tillsammans måste ta ansvar för en sammanhållen vård för multisjuka med många vårdkontakter.

Vi vill ha en seniorvård där den enskilde själv kan välja en vårdgivare som han eller hon har förtroende för. En person som behöver äldreomsorg och hemsjukvård ska erbjudas att välja ett sammanhållet paket av vård och omsorg som också kan omfatta avancerad sjukvård i hemmet, primärvårdsrehab, geriatrisk vård och palliativ vård. Utbudet kan utformas inom en och samma vård- och omsorgsgivare, eller länkas samman genom nätverk av mindre aktörer. En sammanhållen vård kan också åstadkommas om regionen och kommunerna samverkar för att skapa fler mellanvårdsformer. Vi vill till exempel pröva att etablera boenden med direktansluten distriktssköterska.

Vi vill utveckla sjukvård och rehabilitering i patientens hem. Mobil hemsjukvård och jourläkarbilar är särskilt viktigt för åsrika människor. Ansvaret för den basala hemsjukvården bör på sikt samlas hos kommunerna och kompletteras med avancerad och specialiserad sjukvård i hemmet.

Liberalernas förslag

- Sammanhållen vård för att undvika många olika vårdkontakter.
- Pröva etablera boenden med direktansluten distriktssköterska.
- På sikt vill vi samla ansvaret för hemsjukvården i kommunerna.

Bättre vård på äldreboenden

Allt fler äldre bor hemma längre. Det är i grunden en bra utveckling. Men det innebär också att de som kommer till särskilda boenden oftast har ett större vårdbehov än som var tänkt när det nuvarande systemet infördes för ett 30-tal år sedan.

Den medicinska kompetensen på särskilda boenden behöver bli betydligt bättre. Den medicinska kompetensen inom den kommunala hälso- och sjukvården måste säkras och uppgraderas. Förutom den medicinskt ansvariga sjuksköterskan (MAS) ska det finnas en medicinskt ansvarig läkare (MAL) för boendet. Det bör bli möjligt för kommunerna att anställa läkare inom den kommunala hälso- och sjukvården men de kan också fortsättningsvis tillhandahållas av regionen.

Särskilt boende är det gemensamma namnet för flera kommunala boendeformer, som har anpassats för exempelvis äldre med stort behov av omsorg. Dessa boendeformer ser olika ut i olika kommuner.

Till de särskilda boendeformerna hör äldreboende, servicehus, gruppboende och de sjukhem som överfördes från landstingen i samband med Äldreformen 1992, då äldreboenden kommunaliserades.

I Region Stockholm har vi ett särskilt vårdval inom primärvården för läkarinsatser på särskilda boenden. Under pandemin har vi förstärkt läkarmedverkan genom att utöka uppdraget även till den avancerade sjukvården i hemmet (ASIH). Vi vill långsiktigt förstärka läkarmedverkan och den medicinska kompetensen i äldreomsorgen och därför ska läkarstöd på särskilda boenden bli en del av det ordinarie utbudet för ASIH.

Vi vill se till att det blir fler läkare och sjuksköterskor på särskilda boenden för äldre. Alla ska ha rätt till en bra och kontinuerlig vård.

Liberalernas förslag

- Fler läkare och sjuksköterskor på särskilda boenden.
- Inför en medicinskt ansvarig läkare för alla särskilda boenden (MAL).

Bort med köerna!

Region Stockholm har de kortaste väntetiderna i landet. Under pandemin har dock köerna växt, då vården av covid-patienter lett till att planerad sjukvård varit tvungen att skjutas upp. Regionen gör stora insatser för att korta köerna. Stora ekonomiska resurser har tillförts för att korta köerna, och nu görs till exempel extra operationer på kvällar och helger. Ett centralt vårdgarantikansli har inrättats för att arbeta uppsökande för att erbjuda patienter vård inom vårdgarantins gränser.

Region Stockholm har under pandemin följt den nationella vårdgarantin om 90 dagar för första besök hos specialist, men kommer till hösten 2022 att återgå till den skarpare, regionala vårdgarantin på 30 dagar. Vårdgarantikansliets utökade uppdrag möjliggör ett mer skyndsamt och effektivt arbete med att korta vårdköerna.

Liberalernas förslag

- Arbeta bort köerna som uppstått under pandemin.
- Uppsökande verksamhet för att erbjuda snabbast möjliga vård.
- Återgå till Stockholms 30 dagars vårdgaranti istället för den nationella 90-dagarsgarantin.

Inför ett äldrevaccinationsprogram

Det höga deltagandet i det svenska barnvaccinationsprogrammet har lett till att många tidigare sjukdomar nu nästan aldrig drabbar barn i Sverige. Vi menar att vi skulle behöva arbeta mycket mer systematiskt även när det gäller äldres vaccinationer för att skydda mot allvarliga sjukdomar, minska lidande samt främja hälsa och livskvalitet.

Förra säsongen låg vaccinationsgraden för influensa på cirka 50 procent. Med ett allmänt vaccinationsprogram där alla äldre kallas till vaccination kan denna vaccinationsgrad öka mycket kraftigt. Som en jämförelse kan nämnas att över 90 procent av stockholmarna över 65 år har vaccinerat sig mot covid-19.

Ett nationellt äldrevaccinationsprogram bör införas och kan innehålla avgiftsfria vaccinationer för äldre mot t ex säsongsinfluensa, covid-19, pneumokocker, bältros m m. Exakt vilka vaccinationer som ska vara med är förstas en medicinsk bedömning.

Liberalernas förslag

- Starta ett äldrevaccinationsprogram.

Bryt ofrivillig ensamhet

I SCB:s undersökning av levnadsförhållanden 2020 framgår att nästan var femte person över 85 år känner sig ensam "för det mesta" eller "hela tiden". I Region Stockholms undersökningar upplevde var tredje äldre person ensamhet.

Ensamhet är en viktig faktor för nedstämdhet och psykisk ohälsa. OFrivillig ensamhet påverkar också det fysiska hälsoläget, där ensamma personer i större utsträckning får sämre levnadsvanor bland annat vad gäller rökning, alkoholbruk och övervikt. Ungefär sju procent av dödsfallen bland ensamma kvinnor hade kunnat undvikas visar Region Stockholms folkhälsoenkät.

Redan före pandemin var ensamhet ett stort problem. De långvariga besöksförbuden på äldreboenden har isolerat äldre utan någon effekt på smittspridningen. Coronakommissionens undersökning visar att smittan kom in via anställda, inte via anhöriga. Trots detta vill regeringen ha möjlighet att införa ytterligare besöksförbud genom smittskyddslagen. Det är helt fel väg att gå! Det behöver istället säkerställas att vård- och omsorgspersonal är vaccinerade och att det finns skyddsutrustning.

Den ofrivilliga ensamheten måste adresseras på en rad sätt. En nationell kommission bör tillsättas, samtalsmottagningar öppnas, vårdcentraler bjuda in till samtalsgrupper för ensamma äldre och kommunerna uppmanas att utveckla mötesplatser för äldre. Kommunerna bör bedriva uppsökande verksamhet och erbjuda sociala träffpunkter med ett kvalitativt innehåll riktat till äldre. Stödet till pensions- och frivilligorganisationer måste öka och rätten och möjligheten till digitala hjälpmedel måste stärkas både på äldreboenden liksom hos hemmaboende äldre.

Liberalernas förslag

- Inga långvariga besöksförbud - se istället till att personalen är vaccinerad och har skyddsutrustning.
- Tillsätt en nationell kommission mot ofrivillig ensamhet.

- Uppsökande verksamhet för äldre.
- Ökat stöd till pensionärs- och frivilligorganisationer.
- Stärk rätten till digitala hjälpmedel hos äldre.

Stärk geriatriken

Geriatrisk är specialistsjukvård för äldre. Den geriatriska vården är relativt väl utbyggd i Stockholm och bör fortsätta byggas ut bland annat med fler vårdplatser. Den geriatriska kompetensen inom primärvården bör också stärkas, liksom kunskapen om mediciner och dess verkan på äldre personer.

Vi vill utveckla möjligheten till direktintag till geriatrisk vårdavdelning för åsrika, så att färre behöver uppsöka de stora sjukhusens akutmottagningar när det är tydligt att geriatrisk vård är det rätta. Geriatriken innebär specialistvård för den åsrika patienten med fler hälsoproblem och kroniska sjukdomar. Det ska alltid finnas tillgång till geriatrisk kompetens på husläkarmottagningen antingen i form av specialist på vårdcentralen eller som etablerad konsultverksamhet från geriatriken.

Liberalernas förslag

- Fler geriatriska vårdplatser.
- Större geriatrisk kompetens på husläkarmottagningarna.
- Direktintag till geriatriska vårdavdelningar.

Förbättrad rehabilitering av äldre

Många äldre får sämre balans och får lättare benbrott. Efter ett fall kan hälsan snabbt bli sämre. För att undvika detta är det viktigt med en snabb och anpassad rehabilitering så att förmågor snabbt återfås.

Liberalernas förslag

- Förbättrad rehabilitering av äldre.

Inga åldersgränser för screening

Åldersdiskrimineringen inom screeningprogrammen måste upphöra. Mammografi har i dag t ex en övre åldersgräns på 74 år, trots att dödligheten är högre bland äldre kvinnor. Lika orimlig är den undre åldersgränsen på 40 år. Istället för ålder bör individuella riskfaktorer vara vägledande för hur ofta och när en person kallas till screening. Vi ska bygga ut fler screeningprogram och exempelvis testa hur massundersökningar mot prostatacancer kan utformas.

Liberalernas förslag

- Ta bort åldersgränser för screening.

Motverka det digitala utanförskapet

Äldre kan ha svårigheter med den digitala utvecklingen och vissa har hamnat i ett digitalt utanförskap. Det måste motverkas dels genom att äldre ges möjlighet till hjälp, stöd och utbildning i digitala frågor. Men också genom att det alltid finns alternativa sätt att kommunicera, boka tider, få del av information et c, till exempel via telefon och brev.

Liberalernas förslag

- Äldre ska alltid kunna få stöd i att använda digitala verktyg i vården, och det ska alltid finnas alternativa sätt att kommunicera med och möta vården, som telefon och brev.

Låt äldre jobba

Delar av vården har brist på medarbetare, samtidigt som många äldre vill fortsätta att arbeta. Låt vårdens (och alla andra) medarbetare få möjlighet att fortsätta arbeta efter 68 år. Ibland kan arbetstider, arbetsuppgifter och annat behöva anpassas. Det är ett stort slöseri att inte ta vara på äldres erfarenheter och kompetens.

Liberalernas förslag

- Tillåt äldre att arbeta även efter fyllda 68 år.